

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 5. juli 2021 i Oslo tingrett,

Saksnr.: 20-149327TVI-TOSL/01

Dommer: Tingrettsdommer Audgunn Syse

Saken gjelder: Ugyldighetssøksmål - Avslag av søknad på dispensasjon til å fangste snøkrabbe i Svalbard

SIA North STAR Ltd

Advokat Hallvard Østgård,
Advokat Mads Andenæs

mot

Nærings- og Fiskeridepartementet

Advokat Marius Kjelstrup Emberland

DOM

Hva saken gjelder

Saken gjelder gyldigheten av Nærings- og fiskeridepartementets vedtak 14. november 2019. I vedtaket opprettholdt departementet Fiskeridirektoratets vedtak 13. mai 2019, hvor saksøker SIA North Star Ltd fikk avslag på søknad om dispensasjon fra forbudet mot å fangste snøkrabbe på den norske kontinentalsokkelen med sine tre fartøyer Senator, Solvita og Saldus.

Saken gjelder også gyldigheten av § 3 i forskrift 12. desember 2014 nr. 1836 om forbud mot fangst av snøkrabbe (snøkrabbeforskriften).

For begge kravene har saksøker nedlagt påstand om ugyldighet som følge av rettsanvendelsesfeil. Det anføres at vedtaket og forskriften § 3, som medfører at det kun er norske fartøyer som kan fangste snøkrabbe på kontinentalsokkelen, er i strid med Svalbardtraktaten artikkel 2 og artikkel 3.

Et sentralt rettslig spørsmål er om Svalbardtraktaten artikkel 2 og 3 får anvendelse på den norske kontinentalsokkelen eller ikke.

Fremstilling av saken

SIA North Star Ltd er et latvisk rederi som driver/drev fangst av snøkrabbe i Barentshavet. Rederiet eier tre fartøyer som er utstyrt for slik fangst, henholdsvis Senator, Solvita og Saldus. Ifølge saksøker startet rederiet med fangst av snøkrabbe i internasjonalt farvann øst for 200-milssonen rundt Svalbard i 2014. Etter hvert som snøkrabben trakk seg vestover, forflyttet fangsten seg i den retning.

I januar 2017 fangstet fartøyet Senator snøkrabbe på norsk kontinentalsokkel i fiskevernsonen ved Svalbard. Fartøyet hadde tillatelse til å fangste fra EU ved latviske myndigheter, men det hadde ikke tillatelse fra norske myndigheter. Senator ble arrestert av Kystvakten, og det ble tatt ut tiltale mot rederiet og den russiske kapteinen på Senator. Lagmannsretten dømte saksøker og kapteinen for overtredelse av havressurslova § 61, jf. § 4, jf. § 16, jf. forskrift om fangst av snøkrabbe § 5, jf. § 1. Straffesaken fikk sin avslutning da Høyesterett behandlet saken i storkammer og forkastet ankene i dom av 14. februar 2019. I dommen tok Høyesterett stilling til og konkluderte med at snøkrabben er en sedentær art. Det var ikke nødvendig for Høyesterett å ta stilling til om Svalbardtraktaten får anvendelse på kontinentalsokkelen eller ikke.

SIA North Star Ltd søkte 28. februar 2019 om dispensasjon fra forbudet mot å fangste snøkrabbe for de tre fartøyene Senator, Solvita og Saldus. Konkret gjaldt søknaden «dispensation to catch the snow crab on Norwegian Continental shelf» (rettens kursivering). Rederiet sendte puring 22. mars 2019. Fiskeridirektoratet avsto søknaden i vedtak 13. mai 2019.

Advokat Hallvard Østgård påklaget vedtaket på vegne av saksøker 31. mai 2019, og det ble purret 26. august 2019.

Nærings- og fiskeridepartementet avsto klagen i vedtak 14. november 2019, med følgende begrunnelse:

Etter Havrettskonvensjonen artikkel 77 har Norge som kyststat enerett på å forvalte snøkrabbe på norsk sokkel. Svalbardtraktatens ordlyd, forhandlingshistorikk og alminnelige regler om traktatolknning tilsier klart at traktatens likebehandlingsregler kun gjelder i territorialfarvannet, det vil si innenfor 12 nautiske mil.

Departementet er ikke enig i klagers anførsel om at snøkrabbe ikke er en sedentær art. Vårt syn støttes av Høyesterett i Rt. 2019 s. 282, og vi nøyer oss her med å vise til drøftelsene Høyesterett foretar i avsnitt (45)-(58) i dommen. Høyesterett har i avgjørelsen Rt. 2014 s. 272, som det vises til i klagen, ikke tatt stilling til spørsmålet om traktaten gjelder på kontinentalsokkelen, eller tatt stilling til traktatens virkeområde for øvrig.

Det følger av snøkrabbeforskriften § 1 at det er "forbudt for norske og utenlandske fartøy å fangste snøkrabbe i norsk sjøterritorium og indre farvann, og på den norske kontinentalsokkelen".

På tidspunktet rederiet sendte inn sin søknad var fangst av snøkrabbe regulert med en dispensasjonsordning i snøkrabbeforskriftens § 2, der et fartøy kunne få dispensasjon fra forbudet mot å fangste snøkrabbe dersom det var tildelt ervervstillatelse etter deltakerloven for fangst utenfor territorialfarvannet.

Med virkning fra 1. juli 2019 ble dispensasjonsordningen i snøkrabbeforskriften § 2 opphevet. Det er fortsatt forbudt å fangste snøkrabbe, men dispensasjonsordningen er erstattet av et krav om konsesjon for å delta i fangst av snøkrabbe etter forskrift av 13. oktober 2006 nr. 1157 om spesielle tillatelser til å drive enkelte former for fiske og fangst (konsesjonsforskriften). Reguleringen av snøkrabbe for øvrig ble ikke endret, formålet med regelendringen var å få fangst av snøkrabbe inn i mer tradisjonelle former for regulering av fiske og fangst.

Rederiet SIA North Star søkte om dispensasjon før regelverket ble endret, men ettersom fartøy med dispensasjon etter snøkrabbeforskriften uansett må søke om snøkrabbetillatelse etter konsesjonsforskriften, er det naturlig å nå vurdere søknaden opp mot vilkårene i konsesjonsforskriften. Dette har ingen betydning for utfallet i denne saken.

Det følger av konsesjonsforskriften § 6-1 at Fiskeridirektoratet kan tildele tillatelser til fangst av snøkrabbe i Barentshavet. Vilårene for å tildeles tillatelse følger av § 6-2.

Etter § 6-2 første ledd må fartøyet være registrert i merkeregisteret og være egnet og utrustet for fangst av snøkrabbe. Videre følger det av andre ledd at "[s]nøkrabbetillatelse kan kun tildeles fartøy som har annet driftsgrunnlag i form av spesiell tillatelse eller deltakeradgang."

Ingen av de tre fartøyene Senator, Solvita og Saldus oppfyller vilkårene i § 6-2, og kan således ikke tildeles konsesjon etter konsesjonsforskriftens § 6-1, jf. § 6-2. Det er i § 6-2 listet opp enkelte andre forhold som også kan medføre tildeling av snøkrabbetillatelse, ingen av disse gjør seg gjeldende i denne saken.

Sia North Star Ltd tok ut stevning for retten 19. oktober 2020 med påstand om at Nærings- og fiskeridepartementets vedtak 14. november 2019 er ugyldig. Påstanden har senere blitt endret, og retten viser til det som fremgår om dette av rettsboken og nedenfor under «rettens vurdering». Staten innga rettidig tilsvaer 11. desember 2020 og la ned påstand om frifinnelse.

Hovedforhandling ble gjennomført 21. og 22. juni 2021. Saksøkers representant (Peteris Pildegovics) deltok pr. videolink fra Latvia og avga forklaring på engelsk. Saksøker var representert ved advokat Hallvard Østgård og rettslig medhjelper Mads Andenæs.

Staten var representert ved advokat Marius Emberland. For staten møtte Kristian Jervell (avdelingsdirektør i Rettsavdelingen i Utenriksdepartementet), Vidar Landmark (ekspedisjonssjef i Nærings- og fiskeridepartementet), Ingrid Vikanes (fagdirektør i Nærings- og fiskeridepartementet) og Kristina Kvamme Nygård (seniorrådgiver i Utenriksdepartementet). Jervell avga forklaring.

For øvrig viser retten til rettsboken.

Saksøkerens påstandsgrunnlag

Vedtaket som ikke gir saksøker adgang til å fangste snøkrabbe på kontinentalsokkelen og forskrift om snøkrabbe § 3 er ugyldig, ettersom både vedtaket og forskriften er i strid med artiklene 2 og 3 i Svalbardtraktaten om likebehandling. Forskrift om snøkrabbe diskriminerer utenlandske fartøy ved at det utelukkende er norske fartøy som kan gis adgang til å fangste snøkrabbe på kontinentalsokkelen. Det er ikke tvilsomt at forvaltningen av snøkrabbe ikke er i samsvar med likebehandlingsprinsippet i traktaten, dersom denne får anvendelse på kontinentalsokkelen.

I henhold til Wienkonvensjonen artikkel 31-33 må det tas utgangspunkt i ordlyden ved tolkning av de relevante artiklene i Svalbardtraktaten. Den engelske teksten bruker betegnelsen «territorial waters», og den franske «eaux territoriales». Det folkerettslige begrepet «sjøterritoriet» er på engelsk «territorial sea» og på fransk «mer territoriale». «Territorial waters», som er betegnelsen i Svalbardtraktaten artikkel 2, er noe annet enn «territorial sea».

Det anføres at «territorial waters» i Svalbardtraktaten går utenfor grensen til «territorial sea» og omfatter sjøterritoriet, økonomisk sone frem til 200 mil og kontinentalsokkelen, som denne saken gjelder. Dette understøttes blant annet av ICJs avgjørelse *El Salvador/Honduras (1992)*. Denne dommen, som viser til en dom fra 1917, gir klart uttrykk for at begrepet «territorial waters» i 1917 ikke er det som i dag anses å være «territorial sea» (sjøterritoriet). Den sentralamerikanske domstol fastslo i 1917 at «territorial waters» gikk utenfor den daværende grense for «territorial sea», som på dette tidspunktet var på tre mil. «Territorial waters» er dermed ikke ensbetydende med det som i dag og den gang omtales som «territorial sea». Det følger uttrykkelig av dommen, med videre henvisning til dommen fra 1917, at «territorial waters» betød *maritime soner som en stat gjør krav på i medhold av sin suverenitet*, jf. «á tiltre de souverain» (i egenskap av suveren). Dette omfatter blant annet kontinentalsokkelen, fiskerisonen og økonomisk sone til 200 mil.

Når det gjelder forståelsen av «territorial waters», som Svalbardtraktaten anvender, må begrepet tolkes «in accordance with the intention of the parties at the time of its conclusion», dvs. ved vedtakelsen i 1920, jf. ICJs avgjørelse *Namibia* fra 1971.

Det er ingen tilfeldighet at Svalbardtraktaten anvender begrepet «territorial waters» og ikke «territorial sea». Den norske delegasjonen som fremforhandlet Svalbardtraktaten brukte bevisst «territorial waters», nettopp fordi det var ment å være noe annet enn det såkalte sjøterritoriet. Det var betydelig kunnskap om begrepet «mer territoriale/territorial sea» i den norske delegasjonen på dette tidspunktet, blant annet ved dr. juris. Arnold Ræstad fra Utenriksdepartementet. Ræstad anvendte begrepet «mer territorial» i sine skrifter fra den tiden. Dersom norske myndigheter, da de fremforhandlet traktaten, hadde ment at denne skulle være begrenset til indre farvann og sjøterritoriet, er det uforståelig hvorfor dette ikke ble tydeliggjort direkte i traktaten. Ordlyden «territorial waters» er klar på at den ikke er begrenset til sjøterritoriet/indre farvann, men derimot omfatter alle maritime områder Norge gjør krav på i medhold av Norges suverenitet over Svalbard.

Det anføres videre at det er uten betydning at kontinentalsokkelen og økonomiske soner ikke fantes i 1920 da Svalbardtraktaten ble vedtatt. At traktatpartene ikke har tenkt på et forhold som inntreer først etter at traktaten er inngått, medfører ikke at ordlyden skal tolkes innskrenkende. Den må gjøres til gjenstand for en evolutiv tolkning. Begrepet «territorial waters» er et generelt begrep som fanger opp evolusjon over tid. Det vises til *Iron Rhine (Belgia/Nederland) (2004)* avsnitt 80. Det anføres at partene hadde tenkt på fremtiden nettopp ved å bruke begrepet «territorial waters» og ikke «territorial sea».

Ordlyden må tolkes i lys av de øvrige tolkningsfaktorene som fremgår av Wienkonvensjonen artikkel 31, herunder «its object and purpose». Begrepet «territorial waters» og «waters» ble anvendt fordi det ikke er en fiksert størrelse. Formålet med

Svalbardtraktaten var å få til en fredfull utvikling med like rettigheter for alle borgere av traktatpartene, jf. fortalen og Svalbardtraktaten artikkel 1, 2 og 3. Fortalen underbygger at alle borgere skulle ha like muligheter til å utnytte Svalbards ressurser i næringsøyemed – og at ingen ressurser skulle være forbeholdt Norge alene. Dette er bekreftet i St.prp. nr. 36 fra 1924. Det er ikke grunnlag for en restriktiv tolkning av ordlyden. Dette prinsippet gjelder bare når en stat gir fra seg suverenitet på visse vilkår.

Etterfølgende statspraksis underbygger formålet og at «territorial waters» var ment å omfatte ethvert område utenfor landterritoriet. Det er ingen stater som støtter det norske synet på Svalbardtraktatens rekkevidde. Det har likeledes vært «likebehandling» siden vernesonen ble innført i 1977, slik at også Norge har akseptert at Svalbardtraktaten får anvendelse i 200-milssonen. Norges «protest» er i høyden en «papirprotest», som ikke har samme tyngde som reelle protester.

Det fremgår videre av Stortingsproposisjonen fra 1924 at Norge på tidspunktet for Svalbardtraktatens tilblivelse aksepterte aktivitet som strakk seg utover sjøterritoriet og «lenger og lenger ut i det åpne hav». Dette tilsier at næringsutøvelse på det åpne hav var en del av begrunnelsen for artikkel 2 og 3 i Svalbardtraktaten, og at traktatpartene med «territorial waters» mente ethvert område utenfor landterritoriet som Norge gjør krav på i medhold av sin suverenitet over Svalbard. Av traktatforarbeidene, som bare foreligger på fransk, fremgår at lederen for den norske delegasjonen (Wedel Jarlsberg) uttalte at Svalbard skulle være åpen for alle. Både Stortingsproposisjonen og traktatforarbeidene er vektige kilder fordi de gir uttrykk for Norges forståelse av traktaten på vedtakstidspunktet og norsk anerkjennelse av Norges forpliktelser.

For det tilfellet at retten kommer til at Svalbardtraktaten får anvendelse på kontinentalsokkelen, bestrides at vedtaket likevel er ugyldig som følge av at Norge har et sektormonistisk system.

Snøkrabbeforskriften er hjemlet i havressursloven, og det følger av havressursloven § 6 at denne gjelder med de begrensninger som følger av internasjonale avtaler og folkeretten for øvrig. Dette er alminnelig sektormonisme. Det anføres for øvrig at Svalbardtraktaten får anvendelse uavhengig av havressursloven § 6, som følge av traktatens særegenhet.

Det fremgår uttrykkelig av Svalbardtraktatens ordlyd at retten til fangst og fiske gis den enkelte borger. Både Svalbardtraktaten artikkel 2 og artikkel 3 gir borgerne individuelle rettigheter, og disse er enkle å håndheve. Høyesterett la i HR-2019-282 premiss 80 til grunn at nettopp det spørsmålet denne saken reiser, dvs. Svalbardtraktatens rekkevidde, kan prøves i et sivilt søksmål. Dette ble også stilltiende lagt til grunn i Rt-1996-624. Svalbardtraktaten skiller seg fra alle traktater Norge har inngått både før og etter 1920, og inneholder individuelle rettigheter som er svært håndhevbare. Norge gis gjennom Svalbardtraktaten suverenitet mot at staten er forpliktet til å likebehandle.

Det kan i dette tilfellet kreves dom for brudd på traktaten. Dersom statens syn settes på spissen vil utenlandske borgere som i dag befinner seg på Svalbard, herunder borgere fra Thailand og Russland, ikke kunne få prøvd utkastingsvedtak dersom Norge beslutter å kaste dem ut under henvisning til at de for eksempel er fra Thailand.

Vedtaket er videre i strid med diskrimineringsbestemmelsen i Grunnloven § 98 og kravet til likebehandling som der er fastslått. Formålet med grunnlovsbestemmelsen er å gi en «overordnet norm for beskyttelse av den enkelte borger i all offentlig regelproduksjon som griper inn i borgernes handlefrihet». Det fremgår ikke at man har ønsket å begrense det til norske statsborgere. Tvert imot kommer dette i en tid hvor blant annet menneskerettigheter står sterkt i Norge, og gjelder i stor grad ikke-norske statsborgere, for eksempel internering av asylsøkere osv. Bestemmelsen er en del av grunnlovens menneskerettskatalog og danner grunnlag for fastsettelsesdom.

Både Grunnloven § 98 og Svalbardtraktaten forbyr diskriminering, og gir uttrykk for fundamentale rettigheter med et sterkt beskyttelsesbehov. Sammen gir grunnlovs- og traktatbestemmelsene et effektivt vern for saksøker, og det kan kreves dom for dette.

Vilkårene i tvisteloven § 1-3 er oppfylt for å få dom om at forskriften § 3 er i strid med Svalbardtraktaten. Det foreligger et «rettskrav». Dersom retten kommer til at forskriften er i strid med traktaten, vil det både kunne danne grunnlag for en ny søknad, og for et erstatningskrav mot staten. Det har derfor betydning for saksøkers rettsstilling, jf. Rt-2005-1104. De øvrige vilkårene i tvisteloven § 1-3 er også oppfylt.

Subsidiært, for det tilfellet at retten skulle komme til at Svalbardtraktaten ikke får anvendelse på kontinentalsokkelen, anføres at vedtaket er ugyldig fordi det mangler hjemmel. Konesjonsforskriften, som gir tillatelse til å fangste snøkrabbe, er hjemlet i deltakerloven. Deltakerloven § 2 angir det saklige virkeområdet til loven, og loven er begrenset til utelukkende å gjelde for «norske fartøy». Ettersom hjemmelsloven ikke regulerer utenlandske fartøyers adgang til å fangste snøkrabbe i Norge, har heller ikke vedtaket hjemmel. Konesjonsforskriften kan ikke inngå i det rettslige grunnlaget for vedtaket som står til prøving, fordi forskriften «ikke kan gis en slagvidde som går utenfor den ramme loven trekker opp».

Hvis vedtaket mangler hjemmel, så er dette en materiell innholdsmangel, som medfører at vedtaket automatisk er ugyldig.

Saksøkerens påstand

Prinsipalt:

1. Fiskeridirektoratets vedtak av 13. mai 2019 og Nærings- og fiskeridepartementets vedtak i klagesaken av 14. november 2019, er ugyldige.
2. Forskrift 2014-12-12-1836 om forbud mot fangst av snøkrabbe og vedtakene av 13. mai og 14. november 2019 er i strid med Grunnloven § 98 og Svalbardtraktaten artikler 2 og 3.
3. Nærings- og fiskeridepartementet dømmes til å erstatte Sia North Star Ltd dets omkostninger med saken innen to uker.

Subsidiært:

1. Fiskeridirektoratets vedtak av 13. mai 2019, er ugyldig.
2. Nærings- og fiskeridepartementets vedtak av 14. november 2019 er ugyldig.
3. Forskrift 2014-12-12-1836 om forbud mot fangst av snøkrabbe er i strid med Svalbardtraktaten artikler 2 og 3.
4. Forskrift av 2014-12-12-1836 om forbud mot fangst av snøkrabbe er i strid med Grunnloven § 98.
5. Vedtak av 13. mai 2019 er i strid med Svalbardtraktaten artikler 2 og 3.
6. Vedtak av 14. november 2019 er i strid med Svalbardtraktaten artikler 2 og 3.
7. Vedtak av 13. mai 2019 er i strid med Grunnlovens § 98.
8. Vedtak av 14. november 2019 er i strid med Grunnlovens § 98.
9. Nærings- og fiskeridepartementets dømmes til å erstatte Sia North Star Ltd dets omkostninger med saken innen to uker.

Atter subsidiært:

1. Fiskeridirektoratets vedtak av 13. mai 2019 og Nærings- og fiskeridepartementets vedtak av 13. mai 2019 og Nærings- og fiskeridepartementets vedtak i klagesaken av 14. november 2019 er ugyldige.
2. Forskrift 2014-12-12-1836 om forbud mot fangst av snøkrabbe § 3 er i strid med Svalbardtraktaten.

Saksøktes påstandsgrunnlag

Staten anfører at både vedtaket 14. november 2019 og forskrift om forbud mot fangst av snøkrabbe § 3 er gyldig.

For så vidt gjelder saksøkers krav nr. 1 om at vedtak 14. november 2019 er ugyldig anføres følgende:

Vedtaket er fattet i henhold til og i samsvar med det internrettslige regelsettet. Vedtaket gir uttrykk for korrekt forståelse og anvendelse av internrettslige regler. Som utgangspunkt er det etter norsk rett forbudt for norske og utenlandske fartøy å fangste snøkrabbe, jf. snøkrabbeforskriften § 1. Konesjonsforskriften § 6-2 første ledd gir uttrykk for at

snøkrabbetillatelse bare kan tildeles dersom fartøyet er «registrert i merkeregisteret» (bokstav a). Videre følger det av annet ledd første punktum at snøkrabbetillatelse bare kan tildeles fartøy «som har annet driftsgrunnlag i form av spesiell tillatelse eller deltakeradgang». Av deltakerloven § 13 følger det at «ervertstillatelse må foreligge for at spesiell tillatelse kan gis». Det følger av deltakerloven § 5 at ervertstillatelse bare kan gis til den som er norsk statsborger. Saksøker er ikke norsk, og saksøkers fartøyer er ikke norske, i lovens forstand. Dette er forutsetninger for å kunne bli tildelt tillatelse til å fangste snøkrabbe på den norske kontinentalsokkelen, og vedtaket bygger på disse forutsetningene.

Det anføres videre at Svalbardtraktaten artikkel 2 og artikkel 3 ikke kommer til anvendelse i denne saken. Disse bestemmelsene kommer bare til anvendelse i indre farvann og i sjøterritoriet, innenfor 12 nautiske mil, og ikke i området utenfor, hvor saksøker søkte om å fangste snøkrabbe. Dette følger av en tolkning av traktatens bestemmelser i tråd med folkerettens sedvanerettslige regler om tolkning av traktater.

Det er sikker rett at folkerettens regler for traktattolkning skal anvendes av norske domstoler, og tolkning av Svalbardtraktaten artiklene 2 og 3 må skje i henhold til den alminnelige tolkningsregelen i Wienkonvensjonen artikkel 31 nr. 1. Ordlyden danner utgangspunktet, men også rammene for tolkningen, jf. «in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty». Det er i utgangspunktet «datidens forståelse» som blir utgangspunktet for tolkningen, men en evolutiv tilnærming kan gjøre seg gjeldende for en bestemt type ord og uttrykk, jf. *Aegean Sea Continental Shelf*, ICJ Reports 1978 avsnitt 77. I dette tilfellet er det uten betydning hvilket tidspunkt tolkningen tar utgangspunkt i, ettersom begge tilnærmingene understøtter statens syn om at Svalbardtraktaten ikke får anvendelse utenfor sjøterritoriet, herunder på kontinentalsokkelen.

Det anføres at det området som omtales som «their territorial waters» i Svalbardtraktaten artikkel 2 og artikkel 3, etter sikker folkerett er forstått som indre farvann og sjøterritoriet knyttet til øyene i øygruppen Svalbard. Det refererer seg ikke til områder utover dette, herunder kontinentalsokkelen. Det norske sjøterritoriet regnes fra 12 nautiske mil fra grunnlinjene i henhold til lov 27. juni 2003 nr. 57 om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone § 2 og dette gjelder også for Svalbard. En slik forståelse av begrepet «territorial waters» følger av traktatens ordlyd og underbygges blant annet av traktatens forhistorie og dens oppbygging og system:

Artikkel 2 og artikkel 3 viser til «the territories specified in Article 1» og «in their territorial waters». Det geografiske området som er spesifisert i Svalbardtraktaten artikkel 1 er begrenset til øyene – altså fast grunn – i øygruppen Svalbard. Ordlyden tilsier at dette er en del av statens territorium og kontrasteres med de maritime områdene som finnes

utenfor territorialfarvannet, blant annet kontinentalsokkelen og den eksklusive økonomiske sonen.

Det er alminnelig folkerettsoppfatning at «territorial waters» omfatter det såkalte indre farvann og det ytterligere sjøterritorium som strekker seg ut fra grunnlinjen, og at det ikke refererer seg til områder utover dette, herunder blant annet kontinentalsokkelen. FNs havrettskonvensjon artikkel 3, som også gir uttrykk for folkerettslig sedvanerett, slår fast at kyststater kan opprette et sjøterritorium som kan være på inntil 12 nautiske mil målt fra grunnlinjene. Det norske sjøterritoriet regnes til 12 nautiske mil fra grunnlinjene iht. lov 27. juni 2003 nr. 57 om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone § 2, og dette gjelder også for Svalbard, jf. § 5. Kontinentalsokkelen er iht. Havrettskonvensjonen artikkel 76 nr. 1 et nærmere fastsatt område som omfatter havbunnen og undergrunnen i de undersjøiske områder og som strekker seg ut over sjøterritoriet. I konvensjonens autentiske engelske språkversjon er den omtalt slik:

The continental shelf of a coastal State comprises the seabed and subsoil of the submarine areas that extend beyond its territorial sea throughout the natural prolongation of its land territory to the outer edge of the continental margin, or to a distance of 200 nautical miles from the baselines from which the breadth of the territorial sea is measured where the outer edge of the continental margin does not extend up to that distance.

For ordens skyld bemerkes at «territorial waters» heller ikke omfatter andre sjøområder utover sjøterritoriets grenser, som tilstøtende sone (Havrettskonvensjonen artikkel 33 og territorialfarvannsloven § 4) og den økonomiske sone (Havrettskonvensjonen artikkel 55 flg. og lov om Norges økonomiske sone 17. desember 1976 nr. 91 § 1).

Vanlig språkforståelse av «territorial waters»/«eaux territoriales» rundt Svalbardtraktatens tilblivelse gir uttrykk for samme forståelse, noe som folkerettens rettskilder gir anvisning på. I datidig traktatpraksis var det en konsistent forståelse av territorialfarvann som et særskilt og i utstrekning begrenset maritimt område. En rekke konvensjoner inngått i tiden rundt Svalbardtraktatens tilblivelse viser en gjennomgående bruk av «territorial waters» om indre farvann og sjøterritoriet. Tilsvarende følger av annen datidig folkerettslig relevant praksis.

ICJs dom *El Salvador/Honduras (1992)*, som saksøker viser til for å underbygge sitt syn, tilsier ikke en annen forståelse av «territorial waters». Avsnittene saksøker viser til i dommen er tatt ut av sin sammenheng, og kan ikke tolkes slik saksøker tolker dem. Dommen omhandler i tillegg en historisk bukt og ikke et tilsvarende maritimt område som denne saken gjelder.

Når det gjelder behovet for en presisering av begrepets innhold, har dette utelukkende relatert seg til om «territorial waters» bare gjaldt «internal waters» eller «internal waters

and the territorial sea combined», jf. blant annet Report of the International Law Commission i forbindelse med forhandlingene om Genève-konvensjonen om sjøterritoriet og den tilstøtende sone (1956). Det har *aldri* vært tale om at begrepet «territorial waters» omfatter maritime områder utenfor sjøterritoriet.

Ordlyden lest i kontekst og i lys av konvensjonens gjenstand og formål, endrer ikke forståelsen av begrepet «territorial waters». Formålet med Svalbardtraktaten var at andre stater skulle anerkjenne norsk suverenitet over Svalbard, mot at Norge anerkjente at de øvrige traktatpartene fikk noen rettigheter over øygruppen and «their territorial waters». «Territorial waters» har et klart rettslig innhold, og det er lite rom for dynamisk tolkning i folkeretten.

Det følger videre av Wienkonvensjonen artikkel 31 nr. 3 bokstav c at enhver relevant folkerettsregel som kommer til anvendelse mellom partene skal hensyntas i tolkningen. Havrettskonvensjonens begrepsapparat taler klart i retning av at Svalbardtraktaten artikkel 2 og 3 kun gjelder territorialfarvannet – og den tok sikte på å kodifisere allerede gjeldende sedvanerett. Tilsvarende gjelder for etterfølgende avtaler inngått mellom Norge og andre enkeltstående statsparter i Svalbardtraktaten om utnyttelse av ressurser mv. i andre områder enn territorialfarvannet.

Forutsatt at retten skulle mene at tolkningsresultatet som følge av artikkel 31 er uklart, tvetydig eller urimelig, vil de supplerende kildene i Wienkonvensjonen artikkel 32 også bekrefte at statens syn er det riktige. Det vises blant annet til omstendigheter knyttet til partenes opptreden i forbindelse med inngåelse og ikrafttredelse og forhandlingshistorikken, jf. de offisielle referatene fra Spitsbergen-kommisjonens forhandlinger. Det er for øvrig ikke riktig, slik saksøker anfører, at det er en ensartet oppfatning blant traktatpartene til støtte for saksøkers tolkning. Det er heller ikke riktig at Norge er alene om sitt syn på dette spørsmålet, og det er under enhver omstendighet ulike oppfatninger i teorien.

Oppsummeringsvis: Saksøker begrunner sitt krav med at artiklene 2 og 3 i Svalbardtraktaten medfører at departementets vedtak er ugyldig. Disse bestemmelsene kommer bare til anvendelse i indre farvann og i sjøterritoriet, innenfor 12 nautiske mil, og ikke i området utenfor som er det området hvor saksøker søkte om å fangste snøkrabbe. Vedtaket kan derfor ikke være ugyldig på dette grunnlaget.

Subsidiært, for det tilfellet at retten skulle komme til at Svalbardtraktaten gjelder på kontinentsokkelen: Den internrettslige løsningen går under enhver omstendighet foran i denne saken.

Det er sikker rett at norsk rett og folkeretten utgjør to ulike rettssystemer og ved eventuell regelkonflikt mellom de to, går norsk retts løsning foran. På området for deltakerloven og

konsesjonsforskriften er Svalbardtraktaten ikke inkorporert i norsk rett.

Dualismegrunnsetningen avgjør da motstridsspørsmålet. Presumsjonsprinsippet kan ikke fjerne motstriden i vårt tilfelle fordi det foreligger klar lovgivervilje om at den internrettslige regelen går foran.

Under enhver omstendighet gir Svalbardtraktaten artiklene 2 og 3 ikke uttrykk for individuelle og håndhevbare rettigheter for den enkelte – de er ikke «selvkraftige».

Dersom perspektivet tas i havressurslova og snøkrabbeforskriften: Havressurslova § 6 kan ikke forstås som en inkorporering av Svalbardtraktaten artikkel 2 og 3 i norsk rett.

Forarbeidene gir ikke grunnlag for det syn at Svalbardtraktaten artikkel 2 og 3 er internrettslige rettighetsbestemmelser for den enkelte som følge av § 6. Under enhver omstendighet gir artiklene 2 og 3 ikke uttrykk for individuelle og håndhevbare rettigheter for den enkelte – de kan ikke tjene som grunnlag for ugyldighet i denne saken.

For så vidt gjelder saksøkers krav nr. 2 – at forskrift 12. desember 2014 nr. 1836 om forbud mot fangst av snøkrabbe § 3 er i strid med Svalbardtraktaten:

Det er usikkert om saksøker har et «reelt behov» for å få dette kravet prøvd av retten, jf. tvisteloven § 1-3. Etter tvisteloven § 1-3 er det en viss adgang til å få dom for gyldigheten av en forskrift, men bare så langt det er tale om en «legalitetskontroll», og bare så langt det er et «reelt behov» for en slik dom. Retten må på selvstendig grunnlag ta stilling til pretensjonen om at det er et behov for rettslig avklaring, jf. HR-2018-1463-U avsnitt 25.

Subsidiært, for det tilfellet at retten kommer til at saksøker kan få prøvd om at forskrift om snøkrabbe § 3 er i strid med Svalbardtraktaten, kan kravet uansett ikke føre frem. Det vises igjen til at Svalbardtraktaten artikkel 2 og artikkel 3 ikke gjelder utenfor sjøterritoriet. Selv for det tilfellet at traktatens bestemmelser skulle gjelde for dette området, må forskriften § 3 gå foran.

Vedtaket/forskriften, som oppstiller nasjonale krav for å fangste snøkrabbe, er ikke i strid med diskrimineringsforbudet i Grunnloven § 98. Diskrimineringsbestemmelsen gjelder utelukkende fysiske personer, og det er sikker rett at juridiske personer ikke er omfattet.

Under henvisning til nytt rettslig grunnlag for ugyldighet i prosesskriv 18. juni 2021 (påstått hjemmelsgrunnlag for vedtaket):

Staten anfører at vedtaket har tilstrekkelig hjemmel. Deltakerloven § 2 tilsier ikke at vedtaket mangler hjemmel, slik saksøker har anført. Bestemmelsen i deltakerloven § 2 angir utelukkende hva loven omhandler, og får ikke betydning for hjemmelsgrunnlaget for vedtaket som ikke gir saksøker rett til å fangste snøkrabbe.

Saksøktes påstand

1. Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet frifinnes.
2. Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet tilkjennes sakskostnader.

Retten vurdering

Innledning – hva saken gjelder

Saken gjelder gyldigheten av Nærings- og fiskeridepartementets vedtak 14. november 2019, hvor saksøkers søknad om dispensasjon fra forbudet mot å fangste snøkrabbe på norsk kontinentalsokkel ble avslått. Avslaget skyldes at saksøker ikke oppfyller vilkårene, ettersom det utelukkende er norske fartøyer som har adgang til å fangste snøkrabbe på kontinentalsokkelen. SIA North Star Ltd har anført at den norske reguleringen som vedtaket bygger på, og som snøkrabbeforskriften gir uttrykk for, er i strid med likebehandlingsprinsippet i Svalbardtraktaten artikkel 2 og artikkel 3.

Et avgjørende spørsmål for retten er om Svalbardtraktaten får anvendelse i det maritime området hvor saksøker har fangstet snøkrabbe, nærmere bestemt på den norske kontinentalsokkelen. Spørsmålet om traktatens anvendelsesområde er et rettslig spørsmål som retten har full kompetanse til å prøve. Høyesterett har i flere avgjørelser uttalt at forvaltningens vedtak kan prøves mot Norges folkerettslige forpliktelser. Det vises også til at Høyesterett i premiss 80 i HR-2019-282-S (straffesaken mot rederiet) uttalte at etter norsk rett kan «et spørsmål om norsk forvaltning er i strid med internasjonale forpliktelser avgjøres gjennom et sivilt søksmål».

Kort om saksforberedelsen og saksøkers påstand/påstandsgrunnlag

Retten ser grunn til å knytte merknader til saksforberedelsen og saksøkers påstandsgrunnlag og påstand.

Saksøker endret påstandsgrunnlag/påstand tett opp til hovedforhandlingen. Ettersom staten protesterte mot endringene og begjærte hovedforhandlingen omberammet, jf. tvisteloven § 9-16, måtte retten treffe avgjørelse om dette. I avgjørelse 17. juni, inntatt i sin helhet i rettsboken, tillot retten følgende påstand:

1. Fiskeridirektoratets vedtak av 13. mai 2019 og Nærings- og fiskeridepartementets vedtak i klagesaken av 14. november 2019 er ugyldige.
2. Forskrift 2014-12-12-1836 om forbud mot fangst av snøkrabbe § 3 er i strid med Svalbardtraktaten.

3. Nærings- og fiskeridepartementet dømmes til å erstatte Sia North Star Ltd's omkostninger med saken innen to uker.

Fredag 18. juni fremmet saksøker et nytt påstandsgrunnlag, som gikk ut på at departementets vedtak mangler hjemmel. Samme dag som hovedforhandlingen startet, dvs. mandag 21. juni 2021, endret/utvidet saksøker påstanden ytterligere i nytt påstandskriv, jf. påstanden som er gjengitt under punktet om saksøkerens påstandsgrunnlag foran, og innrettet seg dermed ikke i henhold til rettens avgjørelse. Saksøker uttalte i retten at grunnen til dette var at saksøker ikke var enig i rettens avgjørelse, og ville sikre at det sentrale rettslige spørsmålet om Svalbardtraktaten får anvendelse på kontinentalsokkelen, ble prøvd. Som det fremgår av rettens avgjørelse 17. juni, vil det uansett bli tatt stilling til dette.

Retten ser grunn til å bemerke dette fordi den påstanden saksøker la ned under hovedforhandlingen, går utover det retten har tillatt – og det staten hadde forberedt seg på. Det er likevel rettens vurdering at påstandsendringen har hatt mindre betydning for de tvistespørsmålene retten skal behandle. Retten viser til at retten har ansvar for rettsanvendelsen, og derfor uansett må anvende gjeldende rettsregler av eget tiltak innenfor de rammene som følger av tvisteloven § 11-2, jf. tvisteloven § 11-3, uavhengig av hva partene måtte mene om dette. I tillegg har flere av punktene i saksøkers endrede påstand, som staten protesterte mot, ikke aktualisert seg, gitt det resultatet retten har kommet til nedenfor.

Regulering av fangst av snøkrabbe

Fangst av snøkrabbe ble første gang regulert i 2015 ved forskrift om forbud mot fangst av snøkrabbe (FOR-2014-12-19-1836 «snøkrabbeforskriften»), som er gitt med hjemmel i havressursloven § 16 andre ledd bokstav c. Formålet med denne loven er å sikre en bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av viltlevende marine ressurser, jf. havressursloven § 1. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2015, og ble i 2016 endret til også å omfatte kontinentalsokkelen. Som utgangspunkt er det etter norsk rett «forbudt for norske og utenlandske fartøy å fangste snøkrabbe i norsk sjøterritorium, i indre farvann og på kontinentalsokkelen», jf. forskriften § 1.

På søknadstidspunktet og da førsteinstansen (Fiskeridirektoratet) traff sitt vedtak åpnet snøkrabbeforskriften § 2 for dispensasjon fra forbudet «til fartøy som er tildelt ervervstillatelse etter deltakerloven for fangst utenfor territorialfarvannet». Av deltakerloven § 5 fremgår det at ervervstillatelse bare kan gis «til den som er norsk statsborger eller likestilt med norsk statsborger».

Med virkning fra 1. juli 2019 ble dispensasjonsordningen i snøkrabbeforskriften § 2 opphevet og erstattet med et krav om konsesjon for å fangste snøkrabbe i henhold til nytt kapittel 6 i forskrift 13. oktober 2006 nr. 1157 om spesielle tillatelser til å drive enkelte

former for fiske og fangst (konsesjonsforskriften). Hjemmelen for å fastsette regler for tildeling av «spesielle tillatelser» er deltakerloven § 12. Konsesjonsforskriften § 6-2 første ledd gir uttrykk for at snøkrabbetillatelse bare kan tildeles dersom fartøyet er «registrert i merkeregisteret» (bokstav a) og er egnet og utrustet for fangst av snøkrabbe (bokstav b). «Merkeregisteret» det vises til, gjelder for «norske fiskefartøy» som «det er gitt ervervstillatelse for etter § 4», jf. deltakerloven § 22 første ledd første punktum. Videre følger det av § 6-2 annet ledd første punktum at snøkrabbetillatelse kun kan tildeles fartøy «som har annet driftsgrunnlag i form av spesiell tillatelse eller deltakeradgang». Deltakerloven § 13 slår fast at «ervervstillatelse» etter lovens § 4 må foreligge for at såkalt «spesiell tillatelse» – herunder tillatelse til å fangste snøkrabbe – kan gis. Det følger som nevnt av deltakerloven § 5 at ervervstillatelse bare kan gis til den som er «norsk statsborger».

Oppsummeringsvis innebærer reguleringen at det utelukkende er norske fartøy som kan få tillatelse til å fangste snøkrabbe på kontinentalsokkelen etter det internrettslige regelverket gjengitt ovenfor. Det er på det rene at saksøkers tre fartøyer ikke er «norske fartøy».

Kort om overgangen fra en dispensasjons- til en konsesjonsordning i denne saken

På det tidspunktet saksøker søkte om å få fangste snøkrabbe var dette regulert gjennom en dispensasjonsordning i snøkrabbeforskriften § 2, jf. ovenfor, der et fartøy kunne få dispensasjon fra forbudet mot å fangste snøkrabbe dersom det var «tildelt ervervstillatelse etter deltakerloven for fangst utenfor territorialfarvannet». Som nevnt kan ervervstillatelse etter § 5 i deltakerloven kun gis til den som er norsk statsborger eller likestilt med norsk statsborger. Fiskeridirektoratet avsto 13. mai 2019 søknaden med den begrunnelse at saksøkers fartøyer ikke hadde slik ervervstillatelse, som den nå opphevede snøkrabbeforskriften § 2 første ledd første punktum viste til. Vilårene fra å dispensere fra det generelle forbudet var følgelig ikke oppfylt.

Med virkning fra 1. juli 2019 ble dispensasjonsordningen i snøkrabbeforskriften § 2 opphevet. Det er fortsatt som utgangspunkt forbudt å fangste snøkrabbe, men dispensasjonsordningen ble erstattet med et krav om konsesjon for å delta i fangst av snøkrabbe. Det fremgår av Nærings- og fiskeridepartementets vedtak 14. november 2019 at formålet med regelendringen var at fangst av snøkrabbe skulle inn i mer tradisjonelle former for regulering av fiske og fangst. Følgende fremgår av vedtaket:

Rederiet SIA North Star søkte om dispensasjon før regelverket ble endret, men ettersom fartøy med dispensasjon etter snøkrabbeforskriften uansett må søke om snøkrabbetillatelse etter konsesjonsforskriften, er det naturlig å nå vurdere søknaden opp mot vilårene i konsesjonsforskriften. Dette har ingen betydning for utfallet i denne saken.

Ettersom det fremdeles oppstilles et nasjonalitetskrav for å fangste snøkrabbe på kontinentalsokkelen, nemlig at fartøyene må være norske, konkluderte departementet med at ingen av saksøkers tre fartøyer oppfylte vilkårene i konsesjonsforskriften § 6-2 for å bli tildelt (spesiell) tillatelse til fangst av snøkrabbe i Barentshavet, jf. konsesjonsforskriften § 6-1.

SIA North Star Ltd har anført at vedtaket er i strid med Svalbardtraktaten artikkel 2 og artikkel 3, hvor det fremgår at «ships and nationals of all the High Contracting Parties shall enjoy equally the rights of fishing and hunting in the territories specified in article I and in their territorial waters».

Spørsmålet for retten er dermed om «territorial waters» i Svalbardtraktaten artikkel 2 og 3 omfatter kontinentalsokkelen eller ikke, ettersom det er i dette området saksøker har søkt om å få fangste snøkrabbe.

Retten vil nedenfor først knytte noen generelle merknader til Svalbardtraktaten, før retten går inn på de rettslige spørsmål som saken reiser.

Svalbardtraktaten og dens anvendelsesområde

Svalbardtrakten ble undertegnet 9. februar 1920 og trådte i kraft 14. august 1925. Ved Svalbardtraktaten påtok traktatpartene seg å anerkjenne Norges «høihetsret» (i originaltekstene; «full and absolute sovereignty» og fransk «la pleine et entière souveraineté») over øyene i øygruppen Svalbard, under de forutsetninger som er nedfelt i traktaten. De forutsetninger som i vår sammenheng er sentrale, er artikkel 2 og artikkel 3, og særlig da artikkel 2, som blant annet regulerer retten til utøvelse av fiske for traktatpartene.

Det er kun de statene som har sluttet seg til Svalbardtraktaten som har rettigheter etter denne, og det er uomstridt at Latvia sluttet seg til traktaten i 2016. I denne sammenhengen bemerkes at alle stater kan erklære seg som parter i Svalbardtraktaten – uten resiprositet, jf. Svalbardtraktatens sluttekst.

Det sentrale spørsmålet for retten er som nevnt om «territorial waters» og/eller «waters» som fremgår Svalbardtraktaten artikkel 2 og artikkel 3 omfatter kontinentalsokkelen (som saksøker anfører) eller om det er begrenset til indre farvann og sjøterritoriet knyttet til øyene i øygruppen Svalbard (som er statens syn). Dette beror på en tolkning av Svalbardtraktaten.

Det er sikker rett at folkerettens regler om traktattolkning skal anvendes av norske domstoler. Dette slo Høyesterett nylig fast i HR-2021-1243-A premiss 36:

Ettersom skatteavtalene er internasjonale traktater, må de tolkes i overensstemmelse med folkerettens regler om traktattolkning. Wienkonvensjonen om traktatretten artikkel 31 nedfeller regler om dette. Norge er ikke tilsluttet Wienkonvensjonen, men artikkel 31 er alminnelig ansett å gi uttrykk for folkerettslig sedvanerett, jf. Rt-2011-1581 avsnitt 41 med henvisning til tidligere praksis. [...]

Utgangspunktet for traktattolkning er angitt slik i Wienkonvensjonen artikkel 31 nr. 1:

A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the light of its object and purpose.

Den sentrale tolkningsfaktoren er altså traktatteksten tolket i overensstemmelse med ordenes vanlige betydning i den sammenheng de inngår i, og i lys av hva traktaten gjelder og dens formål, jf. HR-2021-1243-A premiss 37. Retten viser også til HR-2019-282-S premiss 48, med videre henvisning til HR-2017-569-A, hvor prinsippene for tolkning av traktater er oppsummert slik (rettens understrekning):

Utgangspunktet er den naturlige forståelsen av ordlyden, lest i den sammenheng den inngår og i lys av konvensjonens formål, jf. Rt-2012-494 avsnitt 33. Det går fram av artikkel 31 og 32 i konvensjonen at andre kilder vil ha begrenset plass ved tolkningen. Dette innebærer at det er lite rom for dynamisk fortolkning.

Traktatens autentiske språkversjoner er fransk og engelsk, slik at den franske og engelske ordlyden er avgjørende for det rettslige innholdet i traktaten. Retten tar utgangspunkt i den engelske versjonen.

Artikkel 1 i Svalbardtraktaten lyder (rettens understrekning):

The High Contracting Parties undertake to recognise, subject to the stipulations of the present Treaty, the full and absolute sovereignty of Norway over the Archipelago of Spitsbergen, comprising, with Bear Island or Beeren-Eiland, all the islands situated between 10° and 35° longitude East of Greenwich and between 74° and 81° latitude North, especially West Spitsbergen, North-East Land, Barrents Island, Edge Island, Wiche Islands, Hope Island or Hopen-Eiland, and Prince –Charles Foreland, together with all islands great or small and rocks appertaining thereto.

Av Svalbardtraktaten artikkel 2 følger (rettens understrekning og kursivering):

Ships and nationals of all the High Contracting Parties shall enjoy equally the rights of fishing and hunting in the territories specified in article I and in their territorial waters. Norway shall be free to maintain, take or decree suitable measures to ensure the preservation and, if necessary, the re-constitution of the fauna and flora of the said regions, and their territorial waters; it being clearly understood that these measures shall always be applicable equally to the nationals of all the High Contracting Parties without any exemption, privilege or favour whatsoever, direct or indirect to the advantage of any one of them.

Av Svalbardtraktaten artikkel 3 følger (rettens understrekning og kursivering):

The nationals of all the High Contracting Parties shall have equal liberty of access and entry for any reason or object whatever to *the waters*, fjords and ports of the territories specified in Article 1 [...] They shall be admitted under the same conditions of equality to the exercise and practice of all maritime, industrial mining or commercial enterprises both on land and in the territorial waters. [...]

I henhold til Wienkonvensjonen artikkel 31 nr. 1 vil ordlyden danne utgangspunkt, men også rammene for tolkningen, jf. at traktaten skal tolkes «in good faith in accordance with the *ordinary meaning to be given to the terms of the treaty*». Retten viser i denne sammenheng til Dörr m.fl. side 580-581 *Vienna Convention of the Law of Treaties article 31, 32 og 33* side 580, hvor det fremgår at «as the ICJ underlines in its jurisprudence, interpretation must be based “above all” upon the text of the treaty».

Av Svalbardtraktaten artikkel 2 fremgår det at retten til fiske og jakt gjelder på «the territories specified in article 1» (dvs. Svalbardøyene/landområdet) and in *their* territorial waters». Av artikkel 3 fremgår det at traktatpartene har «equally access to *the waters*, fjords and ports of the territories specified in Article 1» samt til «practice of all maritime, industrial, mining or commercial enterprises both on land and in *the territorial waters*».

Retten bemerker at begrepet «territorial sea» i Havrettskonvensjonen 1982 artikkel 2, 3 og 4 er definert som et tilstøtende sjøbelte som ikke kan overstige 12 nautiske mil fra grunnlinjen. Kontinentalsokkelen, derimot, er i henhold til Havrettskonvensjonen artikkel 76 nr. 1 et nærmere fastsatt område som omfatter havbunnen og undergrunnen i de undersjøiske områder og *som strekker seg ut over sjøterritoriet*. At dette er den alminnelig nåtidige språkforståelsen av begrepet «territorial sea» understøttes av Wolf, “Territorial Sea”, Max Planck Encyclopedia of International Law (2013):

The territorial sea (also called territorial waters) is a maritime area beyond and adjacent to the → *internal waters*, and shall not extend beyond twelve nautical miles (‘nm’) from the → *baselines*.

Hva som i dag, i folkerettslig sammenheng, anses å være «territorial sea» er imidlertid ikke avgjørende for det spørsmålet retten skal ta stilling til. For det første benyttes betegnelsen «territorial waters» i Svalbardtraktaten artikkel 2 og 3, og det må tas stilling til om dette er noe annet enn det som i dag forstås som «territorial sea». For det andre tilsier prinsippene for traktattolkning i folkerettslig sammenheng at traktaten må tolkes «in accordance with the intention of the parties at the time of its conclusion», jf. blant annet ICJs dom *Namibia (1971)* avsnitt 53. Retten viser i denne sammenheng også til Dörr m.fl. side 572-573 *Vienna Convention of the Law of Treaties* article 31, 32 og 33, hvor det fremgår at det er tidspunktet for traktatens tilblivelse som er utgangspunktet for tolkningen (rettens understrekning og kursivering):

Both temporal concepts [static and dynamic approach] can be found in international judicial practice, which, on the whole, seems to follow the static approach as a basic rule and as a particular application of the doctrine of inter-temporal law. As such, it has been

applied by the ICJ at several occasions, eg. when the Court looked into linguistic usages at the time when the treaty was concluded or into the intention of the parties at that same moment in time.

Retten bemerker at en evolutiv tolkning riktignok kan gjøre seg gjeldende for en bestemt type ord og uttrykk, som både saksøker og saksøkte har understreket under henvisning til blant annet ICJs avgjørelse *Aegean Sea Continental Shelf* (1978) avsnitt 77. Retten vil vurdere om det er grunnlag for dette nedenfor.

På bakgrunn av prinsippene for traktatolking som er gjengitt ovenfor, må retten ta stilling til betydningen av «territorial waters», i den sammenheng begrepet inngår i i traktaten, og i lys av hva Svalbardtraktaten gjelder og dens formål. Utgangspunktet for tolkningen blir «the ordinary meaning» av «territorial waters» ved Svalbardtraktatens tilblivelse.

Saksøker anfører at «territorial waters» på denne tiden er noe annet enn «territorial sea», og også omfatter de ytre havområdene som Norge gjør krav på i medhold av sin suverenitet, herunder sjøterritoriet, og det som i dag er økonomisk sone og kontinentalsokkelen. Til støtte for sitt syn viser saksøker særlig til ICJs dom *El Salvador/Honduras* (1992), samt at den norske delegasjonen som fremforhandlet traktaten, hadde omfattende kunnskap om begrepet «territorial sea» på dette tidspunktet, men likevel valgte å benytte begrepet «territorial waters». I tillegg understreker saksøker at formålet med Svalbardtraktaten, nemlig at alle traktatparter skal ha lik tilgang til havet rundt Svalbard i næringsøyemed, tilsier likebehandling også i havområdene utenfor sjøterritoriet.

Staten er uenig i dette, og fastholder at datidens språkforståelse, som kommer til uttrykk i datidig traktatpraksis og annen datidig folkerettslig relevant praksis, har en konsistent forståelse av begrepet «territorial waters» som et særskilt og i utstrekning begrenset maritimt område, dvs. nærmere bestemt indre farvann og sjøterritoriet.

I relasjon til dette ser retten grunn til kort å bemerke følgende: Saksøker har anført at andre traktater ikke får betydning for tolkningen av Svalbardtraktaten. Det anføres at eventuelle bilaterale traktater eller andre traktater, som ikke alle partene til Svalbardtraktaten er part i, ikke kan anvendes i tolkningen. Det vises til at betydningen av begrepene i en multilateral traktat må være den samme for alle traktatpartene. Retten er ikke enig i dette. Retten mener at traktater som ble inngått på tiden for Svalbardtraktaten bidrar til å kaste lys over og klargjøre «the ordinary meaning» og det rettslige innholdet av «territorial waters», jf. Wienkonvensjonen artikkel 31 nr. 1, og at en slik rettslig tilnærming er i henhold til Wienkonvensjonens regler for traktatolking. Det vises igjen til Dörr side 581 (rettens understrekning):

Therefore, as the ICJ underlines in its jurisprudence, interpretation must be based “above all” upon the text of the treaty. The point of departure in the process of interpretation is

the linguistic and grammatical analysis of the text of the treaty, looking for the ordinary meaning, ie. the meaning that is “regular, normal or customary”.

Det er rettens vurdering at folkerettslige rettskilder fra da traktaten ble fremforhandlet og inngått, gir støtte til at begrepet «territorial waters» hadde et rettslig innhold som var begrenset til indre farvann og sjøterritoriet. Begrepet ble blant annet i datidig traktatpraksis anvendt om et begrenset maritimt område. Retten viser i denne sammenheng eksempelvis til *Den internasjonale konvensjonen av 1882 om regulering av Nordsjøfiskerienes håndhevelse utenfor territoriale farvann artikkel 1*, som regulerer «police of the fisheries in the North Sea outside territorial waters». Av artikkel 2 fremgår det at fiskere «of each country» har eksklusiv rett til å fiske «within the distance of 3 miles from low-water mark». «Outside territorial waters» lest i sammenheng med grensen på tre miles i artikkel 2, trekker i retning av at «territorial waters» er farvannet nærmest land med begrenset geografisk utstrekning – og som utgjør et motstykke til de maritime områdene utenfor. Tilsvarende regulering finnes i *Konvensjon mellom Storbritannia og Danmark om regulering av fiskeriene utenfor territorialfarvannet ved Færøyene 24. juni 1901 artikkel 1*.

Også *Paris-konvensjonen om beskyttelse av undersjøiske telegrafkabler 14. mars 1882 artikkel 1* anvender begrepet «outside territorial waters», som en kontrast til det maritime området innenfor. Tilsvarende følger av *London-konvensjonen om lik rett til fiske ved Newfoundland 8. april 1904* i «the territorial waters» jf. artikkel II, hvor følgende fremgår:

France retains for her citizens, on a footing of equality with British subjects, the right of fishing in the territorial waters on that portion of the coast of Newfoundland comprised between Cape St. John and Cape Ray [...]

Også *Overenskomst mellom Norge og USA 24. mai 1924 om medbrakte alkoholholdige drikkevarer og rett til visitering utenfor territorialfarvannet artikkel I*, *Fredsavtalen mellom Finland og Russland 14. Oktober 1920 artikkel 3* og *Ålandskonvensjonen 20. oktober 1921 artikkel 2 nr. II og III* trekker i samme retning.

Retten mener at disse traktatene, inngått rundt Svalbardtraktatens tilblivelse, understøtter at begrepet «territorial waters» på denne tiden hadde et bestemt rettslig innhold og omfattet det maritime området nærmest land, og ikke de ytre havområdene (som betegnes som «outside the territorial waters»).

Tilsvarende kan utledes av annen datidig folkerettslig praksis. Retten viser eksempelvis til *Cancelli-Promemoria av 25. februar 1812 artikkel 1*, *Amerikansk høyesteretts dom i Cunard v. Mellon 1923* og *Statement of Lord Curzon til House of Lords* om den amerikanske høyesterettsdommen, gjengitt i *Whiteman Digest of International Law, Vol. 4 Department of State 1965 s. 2 flg.* I samme retning trekker *Fisheries Case 1951 (United Kingdom – Norway, ICJ 1951)* og *The Alaska Boundary Case (Great Britain – United*

States, 1893). Retten viser også til *UK Territorial Waters Jurisdiction Act 1878 artikkel 7*, hvor følgende definisjon er gitt av «territorial waters» (rettens understrekning):

‘The territorial waters of Her Majesty's dominions’, in reference to the sea, means such part of the sea adjacent to the coast of the United Kingdom, or the coast of some other part of Her Majesty's dominions, as is deemed by international law to be within the territorial sovereignty of Her Majesty

Disse folkerettslige kildene viser etter rettens syn en mer eller mindre konsistent og enhetlig bruk av begrepet «territorial waters» om det farvannet som er nærmest land (waters adjacent/appurtenant to the land/territory/dominion) og som utgjør en del av statenes territorium (exclusive dominion of the State). Dette farvannet avgrensnes mot de ytre havområdene, dvs. de maritime områdene «outside the territorial waters».

Det er følgelig rettens vurdering at det internasjonalt og i folkerettslig sammenheng – rundt Svalbardtraktatens tilblivelse – synes å ha vært en mer eller mindre samstemt oppfatning om det rettslige innholdet av begrepet «territorial waters». Det er i alle tilfeller ikke fremlagt klare kilder som gir støtte til at «territorial waters» omfattet de ytre havområdene, slik saksøker hevder.

Saksøker har anført at avsnittene 390 og 392 i ICJs dom *El Salvador/Honduras (1992)*, som igjen viser til en dom fra 1917, klart taler for at «territorial waters» strekker seg utenfor det som anses å være «territorial sea». Retten ser grunn til å ta inn hele avsnitt 392 ettersom saksøker anser dette for å være en svært sentral rettskilde til støtte for sitt rettslige syn (rettens understrekning og kursivering):

392. It may be as well at this stage to deal with a possible source of misunderstanding about the terminology of the period. It has sometimes been suggested that the Judgement is confused because it speaks, as in the above quotation and elsewhere of the waters of the Gulf outside the 3-mile littoral maritime belts as “territorial waters”; and in the argument before the Chamber, the 1917 Judgement did not escape criticism on that ground. But the term territorial waters was 75 years ago, not infrequently used to denote what would now be called internal or national waters, as the legal literature of the time abundantly shows. Accordingly, the term territorial waters did not necessarily, or even usually indicate what would now be called ‘territorial sea’. So, by ‘territorial waters’, in this context,... means waters claimed à titre de souverain. To have recognized exclusive "maritime belts" alone the littoral *inside* those "territorial waters", the property of the three States in common, was no doubt an anomaly in terms of the modern law of the sea; but it was in accord with what had emerged from actual practice of the coastal States in the Gulf of Fonseca at that time, and was perhaps also a remnant of the view, to be mentioned below, that the maritime belt in a pluri-State bay, followed the sinuosities of the coast, the remainder of the bay waters being high seas. At any rate, the 3-mile maritime belts were firmly established by practice.

Saksøkers henvisning til dette avsnittet endrer ikke rettens forståelse av begrepet «territorial waters» rundt Svalbardtraktatens tilblivelse. For det første deler ikke retten

saksøkers vurdering av at avsnitt 392 i dommen kan forstås på den måten saksøker mener at det skal forstås. Retten kan blant annet ikke se at avsnittet *fastslår*, som saksøker anfører, at også havområdet *utenfor* det som i dag defineres som «territorial sea» omfattes av begrepet «territorial waters». Retten viser til at det følger av avsnittet at dommen (fra 1917) er «confused» fordi den omtaler «waters of the Gulf outside 3-mil» som «territorial waters», og at dommen har blitt kritisert for det. Retten viser videre til at det fremgår at begrepet «territorial waters», «75 years ago not infrequently» ble brukt for å betegne det som i dag er «internal» og «national» waters. Dette underbygger etter rettens syn at datidig traktatpraksis og annen folkerettslig relevant praksis nettopp viser en konsistent forståelse av «territorial waters» som et særskilt, og i utstrekning begrenset, maritimt område i tilknytning til landområdet – i motsetning til de ytre havområdene. Retten peker også på at dette avsnittet i dommen (som før øvrig er på 269 sider, hvor to avsnitt inneholder begrepet «territorial waters») ikke uten videre kan ha overføringsverdi til det spørsmålet retten nå behandler, nemlig om Svalbardtraktaten får anvendelse på kontinentalsokkelen. Dommen omhandler en historisk bukt i Mellom-Amerika, dvs. et helt annet maritimt område enn det denne saken gjelder, og hvor andre hensyn kan gjøre seg gjeldende. Retten viser til avsnitt 391 i dommen (rettens understrekning):

391. It should be added that, in another part of the Judgement (AJIL trans., p. 717), the Court refers to the Gulf as "... an historic or vital bay..." ("*... Bahia historica o vital...*") thus importing a further reason - the strategic and defence requirements of the coastal States - why the waters of the bay could not be international waters. [...] In this connection the Court also attached importance to the famous passage in that Award that "the character of a bay is subject to conditions that concern the interests of the territorial sovereign to a more intimate and important extent than those connected with the open coast."

For øvrig bemerkes at dommen fra 1917 ikke er fremlagt, og at retten ikke har funnet det nødvendig å fremskaffe denne på egen hånd for å ta stilling til de rettslige spørsmålene saken reiser.

Retten kan være enig med saksøker i at avsnitt 392 muligens kan tas til inntekt for at det var noe uklarhet knyttet til begrepene «territorial waters» og «territorial sea» på dette tidspunktet. Retten mener likevel at en eventuell uklarhet relaterer seg til om «territorial waters» omfatter «internal waters» og «territorial sea» eller bare «internal waters». Det har også vært uenighet om hvor langt ut «territorial waters» strekker seg.

Retten deler derimot ikke saksøkers syn om at dette begrepet ved traktatens tilblivelse omfattet det maritime området som en stat gjør krav på i medhold av sin suverenitet, og som også omfatter maritime soner *utenfor* det som i dag er betegnet som «indre farvann og sjøterritoriet», herunder økonomisk sone og kontinentalsokkelen. Retten viser i denne sammenhengen til Report of the International Law Commission gjengitt i *Yearbook of the International Law Commission 1956 volume II* side 265, som gjelder forhandlingene om

Geneve-konvensjonen om sjøterritoriet og den tilstøtende sone. Det vises særlig til kommentaren til artikkel 1 (rettens understrekning):

The Commission preferred the term "territorial sea" to "territorial waters". It was of the opinion that the term "territorial waters" might lead to confusion, since it is used to describe both internal waters only, and internal waters and the territorial sea combined. For the same reason, the Codification Conference also expressed a preference for the term "territorial sea". Although not yet universally accepted, this term is becoming more and more prevalent.

Denne forståelsen er bekreftet av Whiteman i *Digest of International Law, Vol. 4, Department of State 1965* s. 2 flg, jf. følgende avsnitt om begrepene «territorial waters» og «territorial sea» (rettens understrekning og kursivering), og hvor det også fremgår at «territorial sea» blir mer og mer utbredt:

"(2) The Commission preferred the term 'territorial sea' to 'territorial waters'. It was of the opinion that the term 'territorial waters' might lead to confusion, since it is used to describe both internal waters only, and internal waters and the territorial sea combined. For the same reason, the Codification Conference also expressed a preference for the term 'territorial sea'. Although not yet universally accepted, this term is becoming more and more prevalent.

Gjengivelsene ovenfor underbygger etter rettens vurdering at eventuelle uklarheter knyttet til begrepet «territorial waters» var om det omfattet indre farvann og sjøterritoriet eller bare indre farvann. Retten finner ikke støtte i de fremlagte folkerettslige kildene for at «territorial waters» rundt Svalbardtraktatens tilblivelse også omfattet maritime områder utenfor sjøterritoriet.

Retten kan heller ikke se at det at dr. juris Arnold Ræstad, som var del av den norske delegasjonen som fremforhandlet Svalbardtraktaten, var godt kjent med begrepet «territorial sea», tilsier at «territorial waters» omfatter havområder som en stat gjør krav på i medhold av sin suverenitet, også *utenfor* indre farvann og sjøterritoriet. Saksøker har videre anført at det er «uforståelig» at det ikke står «internal waters» and «territorial sea» direkte i traktaten, dersom det var dette traktatpartene mente da Svalbardtraktaten ble fremforhandlet og inngått. Til dette nøyer retten seg med å vise til at retten mener – på bakgrunn av redegjørelsen ovenfor – at «territorial waters» hadde et bestemt rettslig innhold på denne tiden, som gjennomgående synes å ha blitt brukt i traktatpraksis og annen folkerettslig relevant datidig praksis.

Saksøker har videre anført at den ordlydsfortolkningen saksøker mener er den riktige «bekreftes av en evolutiv tolkning» av traktaten. Det vises til at utviklingen i folkeretten tilsier at nasjonalstater i dag kan gjøre gjeldende krav lenger ut i havet enn i 1920, og at begrepet ikke kan ha en «fixed content regardless of the subsequent evolution of international law», jf. ICJs dom Aegan Sea (1978) avsnitt 77. Det er også vist til ICJs dom Iron Rhine (2004) avsnitt 80 og ICJs dom Costa Rica vs. Nicaragua (2009) avsnitt 64. I

tillegg fantes det ikke noen kontinentalsokkel på tiden da Svalbardtraktaten ble inngått, men formålet med traktaten var å skape et «rettferdig regime for fredelig bruk» samt at alle traktatparter skulle ha like muligheter til å utnytte Svalbards ressurser, herunder retten til å fiske, i næringsøyemed. En evolutiv tolkning vil sikre en anvendelse av traktaten som er effektiv med hensyn til dens formål.

Retten bemerker at hele konvensjonen må leses i sammenheng når formålet bak traktaten skal klarlegges, jf. Dörr m.fl. side 585-586 *Vienna Convention of the Law of Treaties*. Det er rettens vurdering at formålet med Svalbardtraktaten synes å bli tolket på flere måter, noe også juridisk teori underbygger. Det er uansett rettens syn at ordlyden sett i lys av konvensjonens gjenstand og formål, ikke tilsier at «territorial waters» omfatter de maritime områdene *utenfor* det indre farvann/sjøterritoriet, herunder kontinentalsokkelen: Med Svalbardtraktaten fikk Norge suverenitet over Svalbard, både øyene i øygruppen og territorialfarvannet rundt øygruppe, mot at Norge folkerettslig forpliktet seg til å likebehandle traktatpartene innenfor visse næringsområder, herunder til fiske («ships and national of all the High Contracting Parties shall enjoy equally the rights of fishing»). Men det fremgår av ordlyden i traktaten at denne likebehandlingen var geografisk avgrenset til å gjelde i «their territorial waters». Som gjennomgangen over viser er det rettens syn at «territorial waters» rettslig sett er avgrenset til å gjelde indre farvann og sjøterritoriet. Retten finner ikke grunnlag for å tolke ordlyden utvidende i lys av eventuelle formålsbetraktninger eller som følge av prinsipper om en evolutiv tolkning. Retten viser i denne sammenheng også til McNair «The law of the treaties» side 1272, hvor følgende fremgår:

The terms of a treaty are to be given their ordinary meaning, unless to do so results in a meaning incompatible with the spirit, purpose and context of the clause or instrument in which the words are contained [...].

Hålogaland lagmannsrett behandlet i 2014 spørsmålet om Svalbardtraktaten fikk anvendelse i fiskevernsonen (LH-2013-50194), et tilsvarende spørsmål som retten nå behandler. Når det gjaldt spørsmålet om en evolutiv/dynamisk tolkning, konkluderte lagmannsretten på følgende måte (lagmannsrettens kursiveringer og understrekninger):

Til støtte for en utvidende fortolkning er det i juridisk litteratur vist bl.a. til formålet med traktaten («*the object and purpose of the Treaty*»), dynamiske tolkningsprinsipper, og internasjonale rettsavgjørelser mv., jf. bl.a. Churchill/ Ulfstein «The disputed maritime Zones around Svalbard. De oppsummerer sitt syn slik (side 582):

According to a literal reading of the Treaty (which is favoured by the Norwegian government) the rights in Articles 2 and 3 do not apply beyond the territorial sea. Some support for this position can also be found in the travaux préparatoires of the Svalbard Treaty and the Abu Dhabi and Qatar cases. On the other hand, the opposite conclusion can be drawn from the object and purpose of the Treaty, an evolutionary interpretation, the anomalies that would be created if the Treaty did not extend beyond the territorial sea, and, to some degree, from the Aegean Sea and Oil Platforms cases. Thus, the

various elements of treaty interpretation do not point to a clearcut and definite conclusion.

Det er ikke fremlagt materiale som, etter lagmannsretten syn, tilsier at traktatens bestemmelser vedrørende rettigheter for andre nasjoners borgere, herunder artikkel 2, hadde et annet og videre formål enn å sikre allerede eksisterende rettigheter slik det formuleres av Churchill/ Ulfstein op.cit. side 572:

«The second observation is that the object and purpose of the Treaty relating to the rights of parties other than Norway, it was suggested, concerns the preservation of preexisting rights. Fishing and mining beyond the territorial sea were not preexisting rights under Svalbard's terra nullius regime.»

Carl August Fleischers syn på traktatpartenes hensikt, slik det formuleres i «The New International Law of the Sea and Svalbard» side 4, er som følger: *«(t)he intention (was) that the sovereignty according to art. 1 should be absolute and in principle unlimited, with only those restrictions which were set out and agreed upon in the other articles of the Treaty..».*

Til støtte for dette syn viser Fleischer bl.a. til en uttalelse fra presidenten for Spitsbergenkommisjonen, Laroche, på spørsmål fra den italienske representanten i kommisjonen, hvoretter *«.. toutes les d rogations   la souverainet  se trouvent dans le Trait  en pr paration; pour le surplus, il y a lieu d'appliquer la souverainet  de la Norv ge. (Commission du Spitsberg, proc s-verbal nr. 10 side. 60).»*

Retten slutter seg til lagmannsrettens vurdering på dette punktet. I tillegg viser retten til at Høyesterett i HR-2019-282-S, med henvisning til tidligere høyesterettspraksis, uttalte at det er lite rom for dynamisk fortolkning av traktater. Retten mener at det heller ikke er holdepunkter for at traktatpartene hadde en felles hensikt om at rettighetene skulle strekke seg utenfor «territorial waters». I dommen som er omtalt foran, konkluderte lagmannsretten med at Svalbardtraktaten ikke f r anvendelse i fiskevernsonen.

Avslutningsvis viser retten til at det følger av Wienkonvensjonen artikkel 31 nr. 3 bokstav c at enhver folkerettslig regel som kommer til anvendelse i forholdet mellom partene skal hensyntas i tolkningen, jf. «shall be taken into account». Havrettskonvensjonens begrepsapparat trekker klart i retning av at Svalbardtraktaten utelukkende gjelder i indre farvann og sjøterritoriet. Tilsvarende gjelder etterfølgende avtaler inngått mellom Norge og andre enkeltstående statsparter i Svalbardtraktaten om utnyttelse av ressurser i andre områder enn territorialfarvannet. Retten viser eksempelvis til avtale mellom Norge og Sovjetunionen 15. oktober 1976 om gjensidige fiskeriforbindelser og avtale mellom Danmark og Norge/Grønland 9. juni 1992 om gjensidige fiskeriforbindelser.

For ordens skyld bemerkes at det er rettens syn at bestemmelsens innhold, etter sin ordlyd, ikke leder til et resultat som er «manifestly absurd or unreasonable». Det er følgelig ikke nødvendig   gå inn på Wienkonvensjonen artikkel 32 og «supplementary means of interpretation», herunder traktatens forarbeider.

På denne bakgrunn er det rettens vurdering at begrepet «territorial waters» i Svalbardtraktaten artikkel 2 og artikkel 3 omfatter indre farvann og sjøterritoriet frem til 12 nautiske mil, og at Svalbardtraktaten følgelig ikke får anvendelse på kontinentalsokkelen.

Ettersom retten har kommet til at Svalbardtraktaten ikke får anvendelse på kontinentalsokkelen, gjelder heller ikke traktatens likebehandlingsprinsipp for fangst av snøkrabbe i dette maritime området. Vedtaket er dermed ikke ugyldig på dette grunnlag, og snøkrabbeforskriften § 3 er heller ikke i strid med Svalbardtraktaten.

De øvrige påberopte påstandsgrunnlag

Ettersom retten har kommet til at Svalbardtraktaten ikke får anvendelse på kontinentalsokkelen, er det ikke nødvendig for retten å ta stilling til statens subsidiære anførsel om at den internrettslige løsningen under enhver omstendighet går foran som følge av dualismegrunnsetningen.

Det er heller ikke nødvendig for retten å vurdere om det er rettslig adgang til å få dom for at forskriften er i strid med traktaten, jf. tvisteloven § 1-3.

Når det gjelder saksøkers anførsler om at vedtaket og forskriften er i strid med likhetsprinsippet og ikke-diskrimineringsprinsippet i Grunnloven § 98, nøyer retten seg med å vise til forarbeidene til grunnlovsbestemmelsen, jf. Prop. 81 L (2016–2017) punkt 4.3:

Grunnloven § 98 andre ledd sier at «Intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling.» [...] Grunnloven § 98 andre ledd gir bare fysiske personer et diskrimineringsvern, jf. uttrykksmåten «intet menneske». Juridiske personer (virksomheter og organisasjoner) er ikke vernet.

Saksøker er et selskap, og er dermed ikke vernet av Grunnloven § 98.

Saksøker har også nedlagt påstand om at Fiskeridirektoratets vedtak av 13. mai 2019 er ugyldig. Ettersom retten har konkludert med at Svalbardtraktaten ikke får anvendelse på kontinentalsokkelen, er det ikke nødvendig for retten å ta stilling til dette. Retten ser likevel grunn til å bemerke at det følger av alminnelig forvaltningsrett at dersom et vedtak er påklaget til et overordnet organ, som har overprøvd underinstansens vedtak, er det overinstansens – og ikke førsteinstansens – vedtak som bringes inn for domstolene for prøving.

Spørsmål om vedtaket mangler hjemmel

Saksøker har anført at vedtaket mangler hjemmel, og at vedtaket derfor er ugyldig. Ettersom retten er ansvarlig for rettsanvendelsen, jf. tvisteloven § 11-3, herunder at et

vedtak har tilstrekkelig hjemmel, vil retten måtte vurdere dette selv om påstandsgrunnlaget ble fremsatt for sent.

Saksøker har pekt på at konsesjonsforskriften, som oppstiller vilkårene for å få tillatelse til å fangste snøkrabbe, er hjemlet i deltakerloven, og ikke i havressursloven. Deltakerloven § 2 angir det saklige virkeområdet for loven, og det fremgår av bestemmelsen at den er begrenset til å gjelde for norske fartøy. På denne bakgrunn anfører saksøker:

Det fartøy denne saken gjelder er ikke «norsk» i lovbestemmelsens betydning. Forskriften kan derfor ikke inngå i det rettslige grunnlag for det vedtak som står til prøving i denne saken. Dette fordi en forskrift med hjemmel i en lov ikke kan gis en slagvidde som går utenfor den ramme loven trekker opp.

Retten bemerker at da Fiskeridirektoratet behandlet saksøkers søknad om å fangste snøkrabbe på kontinentalsokkelen, var dispensasjon fra det generelle forbudet regulert i snøkrabbeforskriften § 2. Snøkrabbeforskriften er hjemlet i havressursloven, og det er ikke tvilsomt at Fiskeridirektoratets vedtak – dersom man følger den rettslige argumentasjonen til saksøker – hadde tilstrekkelig hjemmel. Spørsmålet for retten blir dermed om vedtaket har «mistet» hjemmelsgrunnlaget ved overgangen fra en dispensasjonsordning til en konsesjonsordning.

Det er rettens vurdering at vedtaket har tilstrekkelig hjemmel. Retten viser til at det følger av snøkrabbeforskriften § 1 at verken utenlandske eller norske fartøy har rett til å fangste snøkrabbe. Av snøkrabbeforskriften § 3 følger det at «fartøy med snøkrabbetillatelse etter konsesjonsforskriften [kan] fangste og lande inntil 6 500 tonn snøkrabbe utenfor territorialfarvannet i 2021» uten hinder av forbudet i § 1.

Konsesjonsforskriften gir med andre ord *norske fartøy* adgang til å fangste snøkrabbe på nærmere bestemte vilkår. Det er på det rene at det internrettslige regelverket ikke åpner for en tilsvarende adgang for utenlandske fartøy. Det er således rettens syn at det følger direkte av snøkrabbeforskriften § 1 at saksøker ikke har adgang til å fangste snøkrabbe. Denne forskriften er som nevnt hjemlet i havressursloven. At *norske fartøy* kan gis tillatelse til å fangste snøkrabbe gjennom konsesjonsforskriften, jf. deltakerloven, er ikke ensbetydende med at vedtaket rettet mot saksøker (som er et utenlandsk fartøy) mangler hjemmel.

Ettersom det etter snøkrabbeforskriften § 1 er forbudt for utenlandske (og norske) fartøy å fangste snøkrabbe, mener retten at det ikke er tvilsomt at Nærings- og fiskeridepartementet har *rettslig grunnlag* (dvs. hjemmel) til å nekte utenlandske fartøy, herunder saksøker, å fangste snøkrabbe. At departementet i sitt avslag viser til konsesjonsforskriften og deltakerloven, har ikke betydning for hjemmelsspørsmålet, slik retten ser det.

Departementet kunne vist direkte til snøkrabbeforskriften § 1 – og det generelle forbudet der – men valgte å utdype/forklare avslaget med å vise til bestemmelsene i konsesjonsforskriften, jf. deltakerloven, og at vilkårene der ikke er oppfylt. At

departementet viser til et regelverk i vedtaket som utelukkende gjelder for norske fartøy, har etter rettens vurdering ikke betydning for hjemmelsspørsmålet. Om det eventuelt hadde vært mer hensiktsmessig om departementet formulerte seg på en annen måte i vedtaket, ser ikke retten grunn til å kommentere, ettersom det uansett ikke får betydning for vedtakets gyldighet, jf. forvaltningsloven § 41.

Det er videre rettens vurdering at konsesjonsforskriften ikke har en «slagvidde» som går utenfor deltakerlovens rammer, som saksøker anfører. Begge regelverkene gir rettigheter til norske fartøy. Det er på det rene at overgangen fra en dispensasjonsordning til en konsesjonsordning ikke medførte en endring i vilkårene for å fangste snøkrabbe. Retten viser til følgende uttalelse på www.regjeringen.no (rettens understrekning)

Disse endringene er en opprydding i regelverket for fangst av snøkrabbe. Nå tilpasses fangst av snøkrabbe til det tradisjonelle regelverket om deltakelse i fiske og fangst. Dette vil også legge til rette for senere innstramninger i hvem som kan fangste snøkrabbe, dersom det skulle bli behov for det, sier fiskeriminister Harald T. Nesvik.

I dag må man ha dispensasjon for å fangste snøkrabbe. Denne ordningen oppheves nå, og erstattes av en åpen tillatelsesgruppe i konsesjonsforskriften. Vilkårene som gjelder for å få dispensasjon i dag videreføres nesten uendret som vilkår for å få tildelt snøkrabetillatelse.

Det er etter dette rettens syn at vedtaket ikke er ugyldig fordi det mangler hjemmel.

Oppsummering

Retten har kommet til at både vedtak 14. november 2019 og forskrift om fangst av snøkrabbe § 3 er gyldig. Staten blir dermed å frifinne.

Sakskostnader

Staten har vunnet saken og har krav på å få dekket sine sakskostnader av saksøker, jf. tvisteloven § 20-2. Det foreligger ikke tungtveiende grunner for å fravike hovedregelen, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd.

Staten har fremlagt en sakskostnadsoppgave på til sammen 232 00 kroner. Det er ikke fremsatt innsigelser mot sakskostnadsoppgaven. Det er rettens vurdering at det fremsatte kravet utgjør nødvendige kostnader med saken. Etter rettens vurdering har det ut fra betydningen av saken vært rimelig å pådra sakskostnader i denne størrelsesorden.

Dommen er avsagt innen lovens frist.

DOMSSLUTNING

1. Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet frifinnes.
2. SIA North STAR Ltd dømmes til å betale sakskostnader til Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet på 232 000 – tohundreogtrettitotusen – kroner innen to – 2 – uker etter dommens forkynnelse.

Retten hevet

Audgunn Syse

Dokument i samsvar med original

Maren Sletten-Rambøl 05.07.2021

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.